

Bohumil Vavroušek: Podkarpatská Rus / Carpathian Ruthenia. 17. říjen 2018 – 27. leden 2019. Galerie Josefa Sudka, Úvoz 24, Praha 1

Dílo – slovy kurátora výstavy Jana Mlčocha – přehlíženého Bohumila Vavrouška, resp. velmi skromnou autorovu výstavu několika velkoformátových fotografických „lidových typů“ z Podkarpatské Rusi představuje jako nevšední kolekci ze sbírek Etnografického oddělení Národního muzea Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze, na Úvoze. Sudkova malebná galerie je jakoby stvořena pro tyto polozapomenuté velikány. Bohumil Vavroušek byl sice amatérským fotografem, ale rozhodně ne opomíjeným. Pro celou etnografickou, resp. etnologickou vědeckou i širokou veřejnost jsou jeho fotodokumentační alba a publikace z dob předválečných, poté prvo-republikových, vesměs s předmluvami předních historiků umění či tehdejších osobností kulturní scény zcela nepostradatelné a používané spíše jako základní a nenahraditelná platforma historiografického pramene. Vavrouškova systematická dokumentační výprava s fotografickým aparátem dokládá i jeho preciznost a důslednost samotné profese učitele. Vavrouška však známe především jako dokumentátora lidové architektury a stavitelství, i neodmyslitelných drobných, zejména církevních staveb, a to zvláště v těch oblastech, které doznávaly radikálních změn při budování nové demokratické Československé republiky. Právě ke stoletému výročí republiky byla i výstava koncipována a připomíná: „...ztracenou zemi a zapomenuté Čechoslováky, z nichž mnozí v boji za naši svobodu položili své životy“.

Podkarpatskou Rus si za své působiště či za svůj zájem vyhlídla řada našich historiků a umělců. Trochu tuto „divokou“ a zároveň romantickou krajinu vyhledávala či vnímala její dění celá meziválečná společnost naší republiky. Neomylně k tomu přispěl velmi rychlý progres budování tamější veřejné infrastruktury, včetně dostupné železniční sítě. Tento budovatelství elán nesl samo sebou i destrukci stávající zdejší ospalé „poloniny“. Právě svéráz tohoto místa mezi všemi se však zalíbil Vavrouškově natolik, že jej fotograficky vnímal se vší otevřeností – s klidem sedících žen v „huňáčích“ (Saldoboš), žebravého Hucula (Rachov), cikánka od Čopu, ženu jdoucí pro mléko (Rachov) anebo kameníka židovských náhrobků (Podpleša). Čistý je rovněž, ale se vší tamější okázalostí, snímek tradičního oděvu s vyšíváním rukávci a korálky ověšeného děvčete s věncem na hlavě (Buštyno). Každodennost zachycená má své tváře i pozadí v dalších fotografiích – ať se jedná o trh s dobyt看em z Bočkova, čardášové veselí svatebčanů z Velkých Lúček, kde jsou i v detailech zachyceny dětské úsměvy a chlapec opírající se o dřevěný plůtek v údivu nad právě spatřeným fotografickým přístrojem. K životním příběhům zdokumentovaným patří i svou atmosférou a je neuvěřitelně empatický „Život na polonině – nově narozené tele se vede do stájí“ (Poloň, Velký Berezny). Jakousi magickou atmosférou vyznačuje i fotografie nazvaná „Pramen kyselé vody“ z Kobylecké Poljany – se dvěma dívkami obtěžkanými konvemi zdejší,

bezesporu léčivé kyselky. Vavrouškovy podkarpatské „typy“, metodologicky pojaté formou dokumentace v duchu ideálních antropologických, resp. svérázkových typů in situ, tehdy tedy s běžnou, a ne neobvyklou praxí, doplňují snímky možných pohledů na lidové stavitelství či jeho interiérů a zázemí (Sušení kukuřice/Saldoboš; Stavení Jasiňa/Rachov; Vnitřek

chalupy/Záhat; Hrnce/Lisičevo). Výstava je komorní vzpomínkou, vřelou a pravdivou v tvářích i věrohodnosti kamery, trochu více romantickému „národopisu“ blízká, nikoli však neobvyklá – Vavrouškův potenciál dokumentátora i umělce potvrzující.

Marcela Suchomelová (EÚ AV ČR, v. v. i.)

Češi v zahraničí. Jejich podíl na vzniku a obnově Československa. Konference a celostátní setkání SČVP, z. s., Hotel DAP – Dům armády Praha, 8. 11. 2018

Jako každoročně se i letos konala v Domě armády na Vítězném náměstí v Praze konference a s ní spojené společenské setkání přesídlených volyňských Čechů, které pořádalo Sdružení Čechů z Volyně a jejich přátel, z. s., ve spolupráci s Komunitním centrem pro válečné veterány v Brně a s podporou Ministerstva obrany ČR. Letošní setkání se oproti minulým ročníkům neslo ve slavnostnějším duchu s odkazem na celorepublikové oslavy 100. výročí vzniku republiky a mnohá další tzv. osmičková výročí, která se ve veřejné i vědecké obci skloňují v mnoha ohledech po celý rok. Nejinak tomu bylo i na setkání přesídlených reemigrantů z oblasti bývalého Sovětského svazu, kteří si tento rok kromě vzniku Československa, na němž se předkové volyňských Čechů podíleli v řadách legionářů, připomněli též výročí 150 let od začátku zahájení organizované kolonizace v oblasti tehdejší Volyňské gubernie na carské Rusi, 70. výročí reemigrace volyňských Čechů zpět do vlasti (1945–1948) a 25. výročí návratu černobylských krajanů do vlasti předků (1991–1993). Zahájení konference

tak předcházelo slavnostní defilé příslušníků armády s vlajkou České republiky a poslech státní hymny.

Po pronesení slavnostní zdravice předsedkyní Sdružení Čechů z Volyně a jejich přátel, z. s., (SČVP) Dagmar Martinkovou, následoval program složený z příspěvků přednášejících na historická témata. Jako první vystoupil Jaroslav Moravec se svým příspěvkem přibližujícím mentalitu účastníků druhé světové války z řad volyňských Čechů. Svůj referát s názvem Deník zdravotnice jako otisk války v lidské duši vystavěl na vzpomínkách samotných příslušníků 1. čs. armádního sboru, kde zmínil osudy několika rodin. Neopomněl shrnout podstatné dějinné události a vzpomněl všechna významná data včetně založení 1. české vesnice Hlinsk, kterou označil za nesmazatelný český otisk na tváři volyňské krajiny. Po něm si vzal slovo Ludvík Engl, předseda Společnosti Ludvíka Svobody, z. s., (SLS), která působí v Praze od roku 2004 jako připomínka odkazu tohoto armádního generála a bývalého československého prezidenta, a ve svém příspěvku nazvaném Volyňáci